

# YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA HUKUK

*İSTANBUL BAROSU – Bilişim Hukuku Komisyonu  
Yapay Zekâ Çalışma Grubu*

## **Bu Sayıda;**

Avrupa Veri Koruma Kurulu ve Avrupa Veri Koruma Denetçisi'nin Yapay Zekâ Tüzük Teklifi Hakkındaki Görüşü.....	2
Halka Açık Yerlerde Canlı Yüz Tanıma Teknolojilerinin Kullanımı .....	3
Avusturalya İnsan Hakları Komisyonu İnsan Hakları ve Teknoloji Nihai Rapor - 2021 .....	4
OECD Dijital Outlook: Yapay Zekâyla Sınırları Zorlamak .....	6
Algoritmik Karar Verme Mekanizmalarında Sivil Katılımının Arttırılması Hakkında Rehber .....	7
ABD'de Kurulan Ulusal Yapay Zekâ Araştırma Kaynağı Çalışma Grubu .....	8
Karar Özeti- İtalya Veri Koruma Otoritesi Garante, Sürücülerin Algoritmik Yönetiminden Dolayı Foodinho'yu Cezaya Çarptırdı.....	9
Görüş Yazısı – Sohbet Robotları .....	10
Bu Ay Neler Yaptık? .....	15



### Avrupa Veri Koruma Kurulu ve Avrupa Veri Koruma Denetçisi'nin Yapay Zekâ Tüzük Teklifi Hakkındaki Görüşü<sup>1</sup>

*Av. Pınar Saruhan*

Avrupa Veri Koruma Kurulu (European Data Protection Board)(“EDPB”) ve Avrupa Veri Koruma Denetçisi ( European Data Protection Supervisor) (“EDPS”), 21 Nisan 2021’ de Avrupa Komisyonu tarafından yayımlanan Yapay Zekâ Tüzüğü Teklifi (Tüzük Teklifi) hakkındaki ortak görüşlerini 18 Haziran 2021’ de yayımladıkları bir basın bildirisi ile duyurdular.

Yayımladıkları ortak görüşte Avrupa Veri Koruma Denetçisi ve Avrupa Veri Koruma Kurulu yapay zekâ sistemlerinin kullanımını memnuniyetle karşılamak ile birlikte, kişisel verilerin korunması konusunun netleştirilmesi gerektiğini vurgulamakta; Tüzük Teklifi’nde yer alan risk temelli yaklaşım uygun görülmeyle birlikte, temel haklara yönelik risklerin değerlendirilmesinde Avrupa Birliği veri koruma düzenlemelerinin dikkate alınması gerektiğinin altı çizmektedirler.

EDPB ve EDPS, kamuya açık alanlardaki bireylerin uzaktan gerçekleştirilen biyometrik veriler (yüz, parmakizi, DNA, ses, klavye vuruşu, yürüyüş biçiminin herhangi bir bağlamda tanımlanması gibi) kullanarak belirlenmesinin meydana getirdiği riskin son derece yüksek olduğu dikkate alınarak kamuya açık alanlarda insan özelliklerinin otomatik olarak tanınması için yapay zekâ sistemlerinin kullanılmasının genel olarak yasaklanması çağrısında bulunmuştur. Benzer şekilde bireyleri etnik köken,

cinsiyet, siyasi veya cinsel yönelim ya da Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nın 21’ inci maddesine yasaklanan diğer temellere dayalı olarak kategorize etmek amacıyla biyometrik verileri kullanan yapay zekâ sistemlerinin de yasaklanmasını tavsiye etmekle birlikte kişilerin duygu durumunu saptamak için yapay zekâ kullanımının, çok özel durumlar dışında, engellenmesi gerektiği ve sosyal puanlama sisteminin ise her koşul altında yasaklanması gerektiğini ifade etmektedir.

Ek olarak görüşte, Tüzük Teklifi’nin bazı maddelerinin muğlak ifadeler içerdiği, yeterli tanımlara yer vermediği, GDPR’a (Genel Veri Koruma Tüzüğü), LED’e (AB Polis ve Yargı Direktifi), EUDPR (Avrupa Birliği Enstitüleri, Ofisleri, Zümreleri Ve Kuruluşları İçin Veri Koruma Regülasyonu) ve e-Gizlilik Direktifi’ne uygun düzenlemelerle desteklenmesi gerektiği kanaatine varıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca Avrupa Yapay Zekâ Komisyonu’na (EAIB), siyasi etkiden uzak bir şekilde bağımsızca hareket etmesi için daha fazla yetki verilmesinin de önem arz eden diğer bir husus olduğu vurgulanmıştır.

Yapılan tüm değerlendirmelerin ışığında, Tüzük Teklifi’nin gerekli düzenlemelerin yapılarak yürürlüğe girmesi gerektiği belirtilmiştir.

<sup>1</sup> [https://edps.europa.eu/system/files/2021-06/EDPB-EDPS-2021-13-Artificial-Intelligence\\_EN.pdf](https://edps.europa.eu/system/files/2021-06/EDPB-EDPS-2021-13-Artificial-Intelligence_EN.pdf)

**Information Commissioner's Opinion:**  
**The use of live facial  
 recognition technology  
 in public places**  
 18 June 2021

## Halka Açık Yerlerde Canlı Yüz Tanıma Teknolojilerinin Kullanımı<sup>2</sup>

*Av. Tarık T. Yazıcılar*

Birleşik Krallık Genel Veri Koruma Tüzüğü (“UK GDPR”) 58(3)(b) maddesi ile 2018 Veri Koruma Kanunu (“DPA 2018”) 115(3)(B) maddesi, Birleşik Krallık Bilgi Komiseri (“Komiser”) tarafından kişisel verilerin korunması ile ilgili herhangi bir konuda parlamentoya, hükümete, diğer kurum veya kuruluşlara ve kamuoyuna re’sen veya talep üzerine görüş bildirilmesine izin vermektedir. Buna dayanarak 2019 yılında canlı yüz tanıma (“CYT”) sistemlerinin kolluk faaliyetlerinde kullanımına ilişkin 2019/1 sayılı görüşünü yayımlayan ICO, geçtiğimiz haziran ayında ise “Halka Açık Yerlerde Canlı Yüz Tanıma Teknolojilerinin Kullanımı” başlıklı görüşünü yayımlamıştır. İster kamuya ait olsun ister özel mülkiyet olsun, ev ortamı haricindeki herhangi bir fiziksel alanın “halka açık yer” olarak tanımlandığı görüşte ICO, UK GDPR ile DPA 2018 Bölüm 2'nin bu alanlarda CYT teknolojilerinin kullanımına nasıl uygulandığına odaklanmaktadır.

Evvela yüz tanıma ile CYT arasındaki farkların ortaya konulduğu görüşte; CYT'nin, yüz tanıma olduğu gibi verilerin neden ve nasıl kullanıldığına farkında olan belirlenmiş bireylerden ziyade, belirli bir alandaki belirsiz sayıda kişiye ait biyometrik verileri otomatik olarak toplama özelliğine vurgu yapılmıştır. Yüz tanımanın aksine, CYT ile büyük ölçekteki biyometrik veriler gerçek zamanlı olarak toplanmakta ve süreç, faaliyete konu olan bireylerin farkındalığı ve kontrolü dışında tamamlanmaktadır. Bu itibarla görüşte; CYT sistemlerinin, mahremiyete müdahale açısından yüz tanıma teknolojilerine

nazaran daha fazla olumsuz etki doğurabileceği ifade edilmiştir.

Görüşte, biyometrik veriler, bireylerin biyolojik veya davranışsal özelliklerine göre tanınmasını sağlayan veriler olarak tanımlanmış; bu hususta Birleşik Krallık mahkemelerinin biyometrik yüz şablonunun, parmak izleri ve DNA gibi doğası gereği kişiye özel karakterde bir bilgi olduğu sonucuna vardığına atıf yapılarak CYT sistemleri ile bu verilerin ilgili kişiyle doğrudan ilişki kurulmaksızın toplanabileceği saptanmıştır. Halka açık yerlerde biyometrik verilerin otomatik olarak toplanması amacıyla CYT sistemlerinin kullanıldığı durumlarda ortaya çıkabilecek olan bir dizi önemli veri koruma problemi ise şu şekilde sıralanmıştır:

- Neden ve nasıl kullanıldıkları da dahil, CYT sistemlerinin denetimi;
- Biyometrik verilerin, işlemin gerekliliği ve orantılılığı da dahil olmak üzere, açık bir gerekçe olmaksızın yüksek hız ve ölçekte otomatik olarak toplanması;
- Bireylerin tercih ve kontrolünün bulunmaması;
- Şeffaflık ve veri sahiplerinin hakları;
- CYT sistemlerinin etkililiği ve istatistiksel doğruluğu;
- Önyargı ve ayrımcılık potansiyeli;
- Gözetleme listelerinin ve eskalasyon süreçlerinin yönetimi;
- Çocukların ve hassas yetişkinlerin verilerinin işlenmesi ve
- Bireyler ve topluluklar için daha geniş ve öngörülemez potansiyel etkiler.

CYT sistemlerinin kolluk kuvvetleri tarafından kullanımı DPA 2018'in 3'üncü bölümünde yer almakta olup bunun dışında kalan durumlarda uygulanacak olan mevzuat, UK GDPR ile DPA 2018'nin ilgili diğer hükümleridir. Bu bağlamda CYT sistemlerini kullanmak isteyen veri sorumluları; UK GDPR m. 5'te yer verilen veri koruma ilkelerine (hukuka uygunluk, adalet ve şeffaflık, amacın

<sup>2</sup> <https://ico.org.uk/media/2619985/ico-opinion-the-use-of-lfr-in-public-places-20210618.pdf>

sınırlandırılması, veri minimizasyonu, saklama süresinin sınırlandırılması, bütünlük ve gizlilik; hesap verebilirlik) ve UK GDPR ve DPA 2018'in ilgili diğer hükümlerine uymakla mükelleftir. Görüşte ayrıntılı olarak sayılan bu gereksinimleri değerlendiren ICO, CYT teknolojileri aracılığıyla halka açık yerlerde biyometrik verilerin otomatik ve gelişigüzel toplanmasının önüne yasaların yüksek bir çığa çektiği sonucuna varmaktadır. Bu doğrultuda ICO, veri koruma etki değerlendirmeleri başta olmak üzere, veri sorumluları için temel hukuki gerekliliklere ve teknoloji geliştiriciler ile tedarikçiler de dahil olmak üzere sektör geneli için tavsiyelerine görüşte yer vermiştir.

Görüşte ayrıca teknolojilerin uygun bulunmasının veya yasaklanmasının ICO'nun görevi dahilinde olmadığı, ICO'nun görevinin mevcut yasal çerçevenin kişisel verilerin işlenmesine nasıl uygulanacağını açıklamak, riskler ve risklerden korunma tedbirleri konusunda farkındalığı artırmak, yasayı denetlemek ve uygulamak olduğu vurgulanmıştır. ICO, soruşturma ve danışmanlık faaliyetlerine devam edeceğini ve bu hususta mevzuatın nasıl yorumlanıp uygulanması gerektiği konusunda bir kılavuz olarak bu görüşe başvurulabileceğini ifade etmektedir.



### Avusturalya İnsan Hakları Komisyonu İnsan Hakları ve Teknoloji • Nihai Rapor • 2021<sup>3</sup>

#### Av. Sümeyye Uçar

İnsan Hakları ve Teknoloji Nihai Raporu ("Rapor"), Avusturalya İnsan Hakları Komisyonu ("Komisyon") tarafından 27 Mayıs 2021 tarihinde

resmi internet sitesinde yayımlandı. Komisyon bu Rapor'da, insan hakları bakımından teknolojik gelişmelerin, özellikle yapay zekânın, ortaya çıkarabileceği fırsatları ve tehditleri göstererek Avusturalya için bir yol haritası çizmektedir.

Rapor dört bölümden oluşmaktadır:

#### A. Yeni ve Gelişen Teknolojiler Üzerine Ulusal Strateji

Bu bölümde Komisyon, liberal demokratik yapıları sebebiyle Avusturalya'nın yeni ve gelişen teknolojilerin kullanımı ve geliştirilmesinde dürüstlük, eşitlik ve hesap verilebilirliği desteklerken, teknolojiye yaklaşımında insan haklarını merkeze koyması gerektiğini belirtmektedir. Komisyon, Avusturalya Hükümeti ("Hükümet") tarafından oluşturulan Dijital Avusturalya Stratejisi'nin düzenlemeler, yatırımlar ve eğitim gibi tedbirler aracılığıyla sorumlu inovasyon ve insan haklarını desteklemesini önermektedir. Bu yaklaşımın, Avusturalya'da kullanılan yeni ve gelişen teknolojiye karşı kamusal güvenin temellerini sağlamlaştıracağı düşünülmektedir.

#### B. Hükümet ve Özel Sektör Tarafından Yapay Zekânın Karar Vermede Kullanılması

Bu bölüm, bireyler üzerinde yasal veya benzer şekilde önemli bir etkisi bulunan kararların yapay zekâ kullanılarak alınması üzerine odaklanmaktadır. Bu teknolojinin kullanıldığı durumlarda insan haklarının korunmasının garanti altına alınması ve etkili hesap verilebilirliğin sağlanmasının önemi üzerinde durulmaktadır.

Komisyon'a göre, Hükümet tarafından idari kararların verilmesi için yeni bir yapay zekâ sistemi sunulmadan önce, bu sistemin insan hakları etki testine (Human Rights Impact Assessment - HRIA)

<sup>3</sup> <https://humanrights.gov.au/our-work/rights-and-freedoms/publications/human-rights-and-technology-final-report-2021>

tabi tutulması zorunlu olmalıdır. Ayrıca Komisyon, Hükümet tarafından şeffaflığı geliştirecek tedbirler alınmasını (bildirim yapılması ve kuvvetli sebep gösterilmesi/açıklama yapılması) ve bütün yapay zekâ bazlı idari kararlar için esasın bağımsız bir şekilde incelenmesini önermektedir. Aynı şekilde, bu teknolojinin özel sektörde kullanılması halinde de insan hakları etki testinin uygulanması ve kendilerini etkileyen yapay zekâ bazlı kararların kullanılması halinde bireylere bildirimde bulunulması önerilmektedir.

Raporda daha iyi yapay zekâ bazlı karar verme sistemlerinin oluşturulabilmesi için ortak ve öz düzenlemelerin, yasal düzenlemeleri tamamlayıcı ve destekleyici olması gerektiği belirtilmektedir. Bunun, karar vermede yapay zekânın kullanımı bakımından belirlenecek standartlar ve sertifikalandırma, deneyleme ve inovasyona izin veren 'düzenleyici test ortamı' ve hükümetin karar verme araçları ve sistemleri ihaleleri için belirlenecek kurallar aracılığıyla sağlanabileceği öngörülmektedir.

Komisyon ayrıca, 'algoritmik önyargı' sonucu haksız veya ayrımcı sonuçlar ortaya çıkarabilen yapay zekâ bazlı karar verme araçları sebebiyle, hükümet ve özel sektörlerin yapay zeka bazlı karar verme bakımından ayrımcılık karşıtı yasalara uyum hususunda daha geniş çaplı yollar izlemelerini önermektedir.

Kamuda güçlü endişeler uyandıran yüz tanıma gibi biyometrik teknolojilerin önemli sonuçlar doğuracak kararların verilmesinde kullanılması ise insan hakları ihlali risklerini arttıracak ve bireylerin özgürlüğü üzerinde etki doğuracak niteliktedir. Bu nedenle Komisyon, bu tür teknolojilerin kullanılması ve geliştirilmesinde insan haklarının ve gizliliğin korunmasına yönelik hukuk reformları yapılmasını ve bu reformlar gerçekleştirilene kadar biyometrik teknolojilerin önemli kararları vermede kullanılmasının ertelenmesini önermektedir.

### **C. Yapay Zekâ Güvenlik Komisyonu Üyesi Atanarak Etkili Düzenlemelerin Desteklenmesi**

Yasa koyucular, yapay zekanın ilerlemesiyle bağlantılı şekilde ortaya çıkan risklere değinmek ve fırsatlardan faydalanmak için Avusturalya'nın gerekli ve doğru kanun ve politikalara sahip olması için benzeri görülmemiş bir baskı altındadırlar.

Komisyon, devlet kurumları ve özel sektörün yapay zekanın hukuka, etik kurallarına ve insan haklarına uyumlu bir şekilde kullanılması ve geliştirilmesi konusundaki kafa karışıklığının giderilmesi adına teknik anlamda uzmanlık sunabilecek ve kapasitenin geliştirilmesini sağlayabilecek bir Yapay Zekâ Güvenlik Komisyonu Üyesi atanmasını önermektedir. Komisyon Üyesi'nin yapı, faaliyet ve yasal yetki bakımından Hükümetten bağımsız olması gerektiği belirtilmektedir.

Ayrıca, Komisyon Üyesi'nin yapay zekânın kullanılması ve geliştirilmesinin Avusturalya'daki savunmasız ve marjinal insanlar üzerindeki sonuçlarını gözetmesinin ve çeşitlilik içeren uzmanlık ve bakış açısı ortaya koymasının zorunlu tutulması gerekliliği üzerinde durulmaktadır.

### **D. Özel Gereksinimi Bulunan İnsanlar İçin Erişilebilir Teknoloji**

Komisyon bu bölümde, erişilebilirliğin fonksiyonel olarak arttırılması için yeni Özel Gereksinim Standartlarının belirlenmesini; erişilebilir ürün, hizmet ve tesisleri zorunlu kılan yeni devlet ihale kurallarının getirilmesini ve özel sektörde erişilebilir dijital iletişim teknolojisinin kullanımının geliştirilmesi için tedbirler alınmasını önermektedir.

Her türlü medya aracılığıyla alınacak haber, bilgi ve eğlence içeriğinin özel gereksinim bulunan bireylerin anlayabileceği şekilde düzenlenmesi gerektiğini vurgulayan Komisyon, yayın hizmetleri sunulurken sesli betimlemelerin ve altyazıların

arttırılmasını, acil ve önemli kamusal duyurularda yer alan bilgilerin güvenilir ve erişilebilir olmasını, işitsel-görsel içeriklerin dağıtımında erişilebilirlik şartlarına uyum sağlanması için daha iyi gözlemler yapılmasını önermektedir.

Son olarak Komisyon, Hükümet tarafından “tasarımdan itibaren insan hakları” yaklaşımının eğitime, öğretime, profesyonel gelişime ve akreditasyona uyarlanması ve iyi uygulamaların desteklenmesi ve modellenmesi dahil olmak üzere genel olarak bu yaklaşımının benimsenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.



OECD DIGITAL EDUCATION OUTLOOK 2021  
Pushing the frontiers with  
AI, blockchain, and robots

### OECD Dijital Outlook: Yapay Zekâyla Sınırları Zorlamak<sup>4</sup>

*Av. Elif Akdağ*

Dijitalleşen dünya, birçok farklı alanda getirdiklerinin yanı sıra eğitim alanında da yeni olanaklar sunmakta; önlenemez köklü dönüşümleri de beraberinde getirmektedir. Dijital teknolojilere, öğrenme analitiğine ve özellikle yapay zekâyı dayalı akıllı teknolojiler, toplumun geri kalanını dönüştürdükleri gibi eğitimi de dönüştürmektedir. Bu yazıda, OECD Digital Outlook 2021’de yer alan ‘Pushing the Frontiers with AI, Blockchain, and Robots’ isimli kitabın akıllı teknolojilerin eğitim alanında kullanılmasının sonuçlarını açıklayan giriş bölümü incelenecektir.

Halihazırda öğrenci bilgileri ve notlar gibi birçok veri açısından oldukça zengin olan eğitim alanında, akıllı teknolojiler ile, bu veriler öğrencilerin öğrenme süreçlerinde etkili olacak şekilde kullanılmaya başlanılmıştır. Blockchain, robotlar, IoT/Akıllı cihazlar, öğrenme analitikleri ve yapay

zekâ gibi dijital teknolojilerin tanımını yapan bölüm, bu teknolojilerin kullanımı sonucu eğitim sistemlerinin, eğitim kalitesi ve eğitime erişim gibi farklı şekillerde iyileştirilebileceğini belirtmektedir.

Akıllı teknolojilerin en önemli vaatlerinden biri, daha iyi öğrenme için öğretme ve öğrenmenin etkinliğini artırmaktır. Örneğin ‘kişiselleştirilmiş öğrenme’, tüm öğrencilere uygun müfredatı veya ödevi sağlamayı; bilgi ve bilgi boşlukları teşhis ederek uygun çözümler sunmayı sağlamaktadır. Ayrıca engelli ve özel ihtiyaçları olan öğrencilerin özel müfredat materyallerine erişim sağlamak ve bu öğrencilerin daha önce mümkün olmayan ölçüde faaliyete katılmalarına olanak vermektedir.

Öğretmenler açısından da benzer değerlendirmeler yapılabilecektir; akıllı teknolojiler, zaman yönetimine yardımcı olmak, sınıftaki performans hakkında geri bildirim vermek, öğrencilerin öğrenme çıktılarını oluşturmak ve iyileştirmek gibi çeşitli olanaklar sağlamaktadır. Örneğin Çin’de halihazırda birçok pilot bölgede uygulanmakta olan eğitim teknolojileriyle kampüs içinde güvenlik, ışıktandırma, su ve hava kalitesi, öğrenci aktiviteleri gibi birçok şey denetlenmektedir. Bunun yanı sıra giyilebilir cihazlar yoluyla öğrencilerin kalp atışları ve vücut sıcaklığı ölçülerek bütünsel portreleri çıkarılmaktadır.

Eğitimi dönüştürmesi mümkün mevcut akıllı teknolojiler, eğitim sistemleri ve kurumlarının farklı şekilde çalışmasını sağlayacaktır. Ancak teknoloji şirketlerinin önemli pazarlarından olan okullara ve öğrencilere gerekli teknolojiyi sağlamak maliyetli olabilecektir. Dolayısıyla resmi eğitim kurumlarının akıllı teknolojilere erişiminin zorlaşması ya da yalnızca maddi açıdan karşılayabilen öğrencilerin okul dışı olarak bu teknolojilerden yararlanması sonucunu doğabilecektir. Bu senaryoda okul dışı öğrenme,

<sup>4</sup> [https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=1096\\_1096627-o5c9ri4fgq&title=Highlights-OECD-Digital-Education-Outlook-2021](https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=1096_1096627-o5c9ri4fgq&title=Highlights-OECD-Digital-Education-Outlook-2021)

okul içi öğrenmeden çok daha önemli hale gelebilecek ve resmi eğitim kurumlarını büyük ölçüde işlevsizleştirebilecektir. Bu senaryodan kaçınarak tüm öğrencilerin eşit teknolojik zeminlerde eğitim alabilmesini sağlamak ise vergilerin artması anlamına gelebilecektir.

Teknolojinin getirileri heyecan verici olsa da bu faydalarına erişmek her insan için mümkün olmamaktadır. Bu yönüyle kitap, akıllı teknolojilerin eğitim alanında doğuracağı etkileri her anlamda incelemekte ve örneklemektedir.

... Data  
... Justice  
... Lab

www.datajusticelab.org  
@datajusticelab

## Advancing civic participation in algorithmic decision-making:

A guidebook for the public sector

### Algoritmik Karar Verme Mekanizmalarında Sivil Katılımının Arttırılması Hakkında Rehber<sup>5</sup>

*Av. Nihan Üçer*

Yapay zekâ teknolojilerinin uygulama alanlarından biri olan ve kamu alanlarında kullanılan veri analizi ve algoritmik karar sistemleri hakkındaki çalışmalarının önemi, teknolojik gelişmeler ışığında gün geçtikçe artmaktadır. Vatandaşların söz konusu alanlarda önemli etkileri olabilse de genellikle geliştirilmekte olan teknolojilerin uygulanması ve kullanılması hakkındaki değerlendirme ve tartışmaların kapsamı dışında bırakılmaktadırlar. Data Justice Lab tarafından yayımlanan rehber, kamu sektöründe çalışmakta

olan birey ve grupların ilgili kamusal alanlara dahil olması için çeşitli önerilere ışık tutmaktadır.

Yayımlanan rehberde algoritmik karar verme sistemleri bakımından kimlerin bu kapsama dahil edilmesi gerektiği, sivil katılımın arttırılmasının öneminin ne olduğu, ne anlama geldiği ve hangi tür çalışmaların yürütülmesi gerektiği başlıkları altında detaylı bir inceleme sunulmuştur.

Rehber, özellikle kamu sektöründe veri işleme ve algoritmik süreçlerle ilgili olarak vatandaşların katılımına odaklanmakla birlikte doğrudan bu alanlarda çalışmayan kişilerin de kapsama dahil edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Nitekim, tedarik, bütçeleme, hizmet sunumu veya yönetim gibi alanların hepsi sivil katılımın arttırılması için önem teşkil etmektedir.

Sivil katılımın arttırılmasının etkili olması için hiyerarşik olarak bir düzenin ortaya çıkması zorunlu olmasa da çeşitli kurum ve kuruluşların desteği ile kamusal alanlarda gelecekte ortaya çıkabilecek problemlerin en aza indirgenebilmesi için çeşitli inisiyatiflerin ilgili kişi ve kuruluşlar bakımından alınması önemli olacaktır. Örneğin, vatandaşların kendilerini etkileyebilecek durumlar bakımından söz sahibi olması sivil katılımı arttırmaya yönelik önemli adımlardan bir tanesidir. Nitekim, Rehber'de yer alan bir araştırmaya göre veri ve teknoloji ile ilgili bir problem ortaya çıktığında bunun algoritmik karar sistemlerini etkileyebilecek süreçlerin belirsizliği ve bunların kullanımları hakkında herhangi bir şeyin yetkileri dahilinde yapılabilmesinin bir sonucu olduğu belirtilmiştir. Her ne kadar sivil katılımın arttırılması çeşitli gereklilikleri beraberinde getirirse de, algoritmik karar sistemleri bakımından daha doğru ve güvenilir karar alınmasına ve güven oluşturulmasına olanak sağlamaktadır.

Kamu sektörü açısından bu konunun kapsamı çok geniş olsa da çeşitli şekillerde kapsamın

<sup>5</sup> [https://datajusticelab.org/wp-content/uploads/2021/06/PublicSectorToolkit\\_english.pdf](https://datajusticelab.org/wp-content/uploads/2021/06/PublicSectorToolkit_english.pdf)

sınırlandırılabilmesi mümkündür. Özellikle veri analitiği ve algoritmik karar verme sorunları söz konusu olduğunda, farklı topluluklardaki bu gelişmelerden etkilenen kişilerin uzmanlığı çok önemlidir, ancak çoğu zaman bu çok da önemsenmez. Araştırmalar, veriye dayalı teknolojilerdeki gelişmelerin, toplum içinde zaten dezavantajlı veya azınlıkta olan grupları farklı şekilde etkileme eğiliminde olduğunu gösterdiğinden, bu husus bu gibi durumlarda özellikle geçerli olacaktır.

Rehber'e göre kamu sektöründeki profesyoneller arasında çok fazla uzman olmasına rağmen, teknoloji konularında şu anda çalışmalara dahil olamayan ancak algoritmik karar verme hakkında nasıl düşünüleceği üzerinde önemli bir etkisi olabilecek birçok grup bulunmaktadır. Örneğin, dünya genelinde kolluk kuvvetleri tarafından kullanılan yüz tanıma teknolojilerinde ırksal önyargılar tespit edilmiştir. Bu teknolojilerin benimsenmesine ilişkin kararlara, özellikle azınlık gruplarından daha fazla sivil katılımın dahil edilmesi, bu zararların ele alınmasında önemli olduğunu göstermiştir.

Rehber'de vatandaşların katılımıyla jüri veya kurulların oluşturulması, İspanya'da kullanılmakta olan Consul veya Decidim gibi çeşitli teknolojik platformların kullanılması, Latviya'da kullanılmakta olan ManaBalss.lv (MyVoice) gibi elektronik demokrasi platformlarının oluşturulması, özellikle teknoloji alanında olmak üzere çeşitli altyapı biçimleri üzerinde doğrudan kamu kontrolünü mümkün kılacak yapılar kurulması, katılımcı bütçelerinin oluşturulması, veri toplamasının özel sektör tekelden ayrıştırılması gibi yöntemlerin geliştirilmesine ve sivil katılımın artırılmasına ışık tutacak örnekler olarak sayılmaktadır.

Özetle, algoritmaların kamusal alandaki kullanımı, çeşitli unsurlar bakımından tartışma konusu olsa bile sivil katılımın artırılmasının sağladığı ve sağlayacağı faydalar gözetildiğinde korunması gereken bir yaklaşım olarak görülmektedir.



### ABD'de Kurulan Ulusal Yapay Zekâ Araştırma Kaynağı Çalışma Grubu<sup>6</sup>

*Stj. Av. Günse Alçınkaya*

Beyaz Saray Bilim ve Teknoloji Politikası Ofisi (OSTP) ve Ulusal Bilim Vakfı (NSF), ülke çapında yapay zekâ inovasyonunu ve ekonomik refahı teşvik edecek kritik kaynaklara ve eğitim araçlarına erişimi arttırmak için yol haritası hazırlayacak olan Ulusal Yapay Zekâ Araştırma Kaynağı Çalışma Grubu'nun kurulduğunu duyurdu.

Kongre tarafından yönetilen 2020 Ulusal Yapay Zekâ Girişimi Yasası'nda, Çalışma Grubu'nun Ulusal Yapay Zekâ Araştırma Kaynağı (NAIRR) için bir proje taslağı oluşturmaya ve uygulamaya yardımcı olmak için bir Federal Danışma Komitesi olarak hizmet edeceği düzenlenmesi yer almaktadır. Böylece sayısal verileri içeren kaynaklara, yüksek kaliteli verilere, eğitim araçlarına ve kullanıcı desteğine erişimi olan tüm bilimsel disiplinlerdeki yapay zekâ (YZ) araştırmacıları ve öğrencileri arasında ortak bir araştırma altyapısı oluşturulacaktır.

Bu Çalışma Grubu; teknik kapasite, yönetim, idare ve değerlendirmenin yanı sıra güvenlik,

<sup>6</sup> <https://www.whitehouse.gov/ostp/news-updates/2021/06/10/the-biden-administration-launches-the-national-artificial-intelligence-research-resource-task-force/>



mahremiyet, medeni haklar ve sivil özgürlükler için gereksinimler de dahil olmak üzere Ulusal YZ Araştırma Kaynağı'nın kurulması ve sürdürülmesinde tavsiyelerde bulunacak olup Kongre'ye Mayıs 2022'de ara rapor ve Kasım 2022'de nihai rapor olmak üzere kapsamlı bir strateji ve uygulama planı takdim edecektir.

Başkan'ın Bilim Danışmanı ve Bilim ve Teknoloji Politikası Ofisi Direktörü Eric Lander, Amerika'nın teknoloji liderliğindeki ekonomik refahının, yapılan temel yatırımlara bağlı olduğunu belirtmiş ve Ulusal Yapay Zekâ Araştırma Kaynağı'nın, yapay zekânın araştırılması ve geliştirilmesini besleyen kaynaklara ve araçlara erişimini genişleteceğini ve Amerika'nın dört bir yanından gelen parlak zihinlere bilim ve teknolojide bir sonraki atılımları takip etmeleri için fırsatlar açacağını söylemiştir. Devamında; ülkenin akademi, endüstri ve hükümetten önde gelen uzmanlarını bir araya getirerek bilim ve mühendisliğin tüm alanlarında ve ekonominin tüm sektörlerinde ABD'nin uzun vadeli rekabet gücünü garanti ederek ileriye dönük heyecan verici ve zorlayıcı bir yol çizebileceklerini ifade etmiştir.

Ayrıca, ilerleyen haftalarda bir YZ danışma komitesi (Ulusal YZ Danışma Komitesi) kurulacak olup bu komitenin YZ'yi öğrenmenin ve çalışanların geleceği üzerindeki etkileri de dahil olmak üzere Ar-Ge çalışmaları; ekonomik rekabet gücü; sosyal, etik, yasal ve güvenlik konuları üzerinde; ticari uygulama; ve uluslararası katılım için de fırsatlar gibi çok çeşitli YZ konularında öneriler ve tavsiyeler sağlayacaktır. Bir Federal Bildirim Kaydı; iş, eğitim, araştırma, yeni kurulmuş ve gelişmekte olan işletmeler ve daha pek çok konudan perspektifler dahil olmak üzere bu konularda öneriler geliştirmek için geniş bir perspektif yelpazesi getirecek uzmanların aday gösterilmesini isteyecektir.



**GPDP**

GARANTE  
PER LA PROTEZIONE  
DEI DATI PERSONALI

## **Karar Özeti- İtalya Veri Koruma Otoritesi Garante, Sürücülerin Algoritmik Yönetiminden Dolayı Foodinho'yu Cezaya Çarptırdı<sup>7</sup>**

*Av. Ali Bastem*

Uluslararası perakende teslimat şirketi Glovo'nun sahibi olduğu Foodinho, dijital platform araçları kullanarak müşterilerinden aldığı yiyecek yahut diğer ürün siparişlerini üçüncü kişilerden temin ederek teslim etmektedir. Bu işi yerine getirirken yalnızca bu işi yapan işçileri kullanmakta, işçilere teslim edilen sipariş dikkate alınarak ödeme yapılmaktadır. Ödeme yapılırken üç kriter dikkate alınmaktadır: İlgili şehre göre değişen temel bir ücret, kilometre başına maaş ve Restorandaki ilk 10/15 dakikadan sonra beklenen her dakika için 5 cent. Bunun dışında çeşitli bonus mekanizmaları da (örn yağmur yağması) mevcuttur. Ödemeler işçilere 15 günde bir yapılmakta ve Foodinho tarafından belirlenen kriterlere göre uygulama (Glovo App23) tarafından otomatik olarak hesaplanmaktadır. Ayrıca işçiler yönünden bir skorlama mekanizması da söz konusudur.

İtalya Veri Koruma Otoritesi ("Garante") işçilerin yönetim algoritmaları hakkında re'sen bir soruşturma yürütmüş ve soruşturma neticesinde tespit edilen uzun bir ihlaller listesi neticesinde 10 Haziran 2021 tarihli karar ile Glovo 2.6 milyon Euro tutarında para cezasına çarptırılmıştır. Ayrıca kararda şirkete hukuka aykırı olduğu belirtilen faaliyetlerinden önemli nitelikte görülenleri hukuka uygun şekilde sürdürmeye başlaması için 2 aylık süre verilmiş ve kalan hukuka aykırı faaliyetlerde revizyon yapılması içinse ilave 1 aylık süre olmak üzere şirkete toplamda 3 aylık süre tanınmıştır.

Garante tarafından ele alınan sorunlardan biri Foodinho tarafından yürütülen sürücü değerlendirme

<sup>7</sup> <https://www.garanteprivacy.it/home/docweb/-/docweb-display/docweb/9675440>

sisteminin doğurduğu ayrımcılık riskidir. Soruşturmanın yürütüldüğü tarih itibarıyla bu sistem üzerinden Foodinho, 19 bin civarında sürücünün yönetimini sürdürmektedir.

Foodinho aleyhine verilen durdurma kararında Garante; GDPR’da yer verilen şeffaflık, bildirim, veri işleminin hukuka uygunluğu, gizlilik gibi ilkeler dahil olmak üzere AB Veri Gizliliği Mevzuatına aykırı birçok husus bulunduğunu ifade etmiştir. Ayrıca sistemin kullandığı değerlendirme ve itibar mekanizmalarından doğan hukuka aykırılıklara ek olarak, Foodinho’nun işçiler için uyguladığı kayıt ve değerlendirme algoritmalarından doğan ayrımcılık riskinin bulunduğu da ifade edilmiştir. Bu doğrultuda şirket, otomatik sipariş yönetim sisteminin nasıl çalıştığını ortaya koyamamış ve dolayısıyla şirketin, işçilerin performansına ilişkin yapılan değerlendirmelerin doğruluğunun ortaya koyulamadığı belirtilmiştir.

Ayrıca Foodinho’nun yönetim algoritması tarafından alınan kararlar sonucunda bazı sürücülerin neden sistemden dışlandığını ortaya koyma ve işçilere bu durumu tersine çevirmek noktalarında eksik kaldığı ifade edilmiştir.

Avrupa Veri Koruma Kanunu’nun (“GDPR”) 22. Maddesi; bireylere hukuki veya benzer önemli etki doğuracak kaydedilmesi dahil otomatik karar verme süreçlerinin tek nesnesi konumunda bulunmaya karşı koruma sağlamaktadır. Ancak Garante tarafından yürütülen soruşturma sonucunda Foodinho tarafından sürücülerin bu hakkının ihlal edildiği belirtilmiştir.

Garante’nin incelemesiyle birlikte dijitalleşen ekonomide işçilerin haklarının nasıl regüle edilmesi gerektiğiyle ilgili tartışmalar da somut bir şekilde tartışılmak için zemin bulmuştur. Nitekim özellikle COVID-19 pandemisiyle birlikte online teslimat platformlarında devasa şekilde artan işçi ihtiyacı karşısında kullanılan yönetim algoritmalarının işçilerin ücret ve haklarına muhtemel etkileri dikkat çekmektedir.



## Görüş Yazısı – Sohbet Robotları

*Av. Ayça Vesile Aslanoğlu*

### I. İşletmeler Sohbet Robotlarını (“Chatbot”ları) Neden Tercih Ediyorlar?

Yapay zekâ alanındaki teknolojilerin hızla gelişmesi, iş dünyasında sohbet robotlarının kullanımının artması için elverişli koşullar oluşturdu. Yapay zekâ tarafından desteklenen çözümler, kullanıcıların neleri tercih ettiklerini “öğrenme” konusunda kendini daha çok geliştirdiği ve kullanıcı iletişiminin ne anlama geldiğini doğru bir şekilde anlama konusunda daha iyi hale geldiği için, sohbet robotlarının kullanımına ilişkin örneklere her geçen gün bir yenisi ekleniyor: Siri, Alexa, Google Assistant, Xiaoice, Cleverbot, Mitsuku, A.L.I.C.E, Insomnobot gibi.

İşletmeler, sohbet robotları sayesinde daha çok müşterisine ulaşma imkanına sahip oldu. Bunun yanı sıra müşterisinin neye ihtiyacı olduğunu belirleme ve ardından bu ihtiyacı karşılamaya yönelik adım atma süreçlerinde hızlanma sağladı. Dolayısıyla, sohbet robotları, tüketici deneyimlerini iyileştirmek ve çok kanallı perakende deneyimini genişletmek için büyük bir potansiyel sunuyor. Halihazırda çevrimiçi perakende satışları optimize etmek için teknolojiyi benimseyen işletmeler, sohbet robotları çok daha esnek ve daha işlevsel hale geldikçe zaman içinde önemli ölçüde fayda sağlamaya başladı.

Son yıllarda işletmelerin çoğu tarafından kullanılmaya başlanan bu sohbet robotları 2 Haziran 2021 itibarıyla Instagram’da da kullanılmaya başlanacak (Instagram her ay 1 Milyar aktif kullanıcısı olan ve dünya çapında en çok kazandıran ilk 5 sosyal medya platformundan biri olma özelliğini

taşıyor. Aynı zamanda sahip olduğu bu kullanıcıların %71'i ise 35 yaşın altındaki kullanıcılardan oluşuyor. Ayrıca, Instagram kullanıcılarının %50'si en az bir şirketi takip ediyor ve Instagram kullanıcılarının %80'i bir ürün veya hizmet satın alıp almama konusunda Instagram'da karar veriyor). Takipçi sayısına bağlı olarak kullanıcılarına bu imkanı sunacak olan Instagram'da sohbet robotlarının kullanımıyla beraber özellikle işletmeler açısından nasıl sonuçlara yol açacağı önümüzdeki günlerde cevabını bulacak.

## II. İşletmelerin Sohbet Robotu Sistemini Kullanırken Göz Önünde Bulundurması Gereken Altı Önemli Yasal Konu

**a. Sözleşmenin Türü:** İşletmelerin çoğu zaman sohbet robotu sistemini geliştirmek, tedarik etmek, entegre etmek ve güncellemek için harici sağlayıcılara güvenmesi gerekmektedir. Bunun bir sonucu olarak, hizmet sağlayıcılarının, işletmelerin (tedarikçinin) bağlı olduğu şartları dikkate alması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Tedarikçi sözleşmesinin bir yazılım geliştirme, entegrasyon veya lisans sözleşmesi şeklini alması muhtemel olduğu için bunu bağlama göre uyarlamak önemlidir.

**b. Sürekli Değişim:** Sohbet robotu teknolojisi hızla geliyor ve bu nedenle başka bir hizmet sağlayıcısı, işletmenin yaptığı işin değişen gereksinimlerine daha uygun bir ürün geliştirdiyse sağlayıcının değiştirilmesi gerektiği açıktır. Bu sebeple, değiştirme esnekliğine sahip olmak işletme açısından faydalı olacaktır.

Sadece tercih edilen hizmet sağlayıcısının çözümünü öğrenmek için değil, aynı zamanda sohbet robotu konseptinin iş için uygun olup olmadığını, iş için en iyi şekilde nasıl çalıştığını ve müşterilerin çözüme nasıl tepki verdiğini ve çözümlerle nasıl etkileşime girdiğini öğrenmek için de bir sağlayıcıyı deneme bazında kullanmaya karar vermek mantıklı olacaktır.

Deneme süresinin sona ermesinden sonra sohbet robotunu ticaret işinde sürekli olarak kullanmak, robotun kendisi ve diğer iş sistemleri arasında yeni

temas noktaları oluşturacağı gerçeğinden dolayı bazı zorluklar ortaya çıkabilir. Bu nedenle; hizmet süresi boyunca işletmenin yaptığı işin en iyi ne şekilde korunacağı da düşünülmelidir. Örneğin, kullanılabilir yazılımlar belirli aralıklarla sağlanarak **ve sonuç** olarak, işin engellerle karşılaşan bir projeden bir miktar değer almasını sağlamak için hizmet sağlayıcısı olmadan kullanılabilmesi mümkün olabilir mi?

**c. Fikri Mülkiyet Hakkının Korunması:** İşletmenin gelecekte kendi adına geliştirilebilmesi için sağlanan çözüme sahip olmasının gerekip gerekmediğini veya gelecekteki bir sağlayıcının bunun yerine kendi çözümünü kullanıp kullanmayacağını da düşünmek doğru olacaktır. Sohbet robotunun makine öğrenimini kullandığı durumlarda, işletmenin verilerine dayalı gelişmelere kim sahip olmalıdır? Sohbet robotunun, makine öğrenmesinin nasıl gerçekleştirileceğini ve müşteri firmanın verdiği bilgilerden elde edilen gelişmelere kimin sahip olacağını da düşünmek gerekiyor.

İşletme, rakiplerinin verilerine dayalı olarak geliştirilen algoritmalarından faydalanılmasını engellemek isteyebilir. İşletmenin kurumsal bilgiler temelinde geliştirilen en iyi uygulamalarını ve algoritmalarını rakiplerinin kullanmasını istememesi son derece normaldir. Bu nedenle, bu tür şeylerin de önceden düşünülmesi gerekir. Bununla birlikte, bazen çözümün başkalarının verilerine dayanarak geliştirildiğini ve paylaşılan faydaların belirli bir sağlayıcı ile yapılan anlaşmanın bir parçası olduğu da kabul edilmelidir.

Bunlara ek olarak; sohbet robotları için kullanılan birçok çözüm, özellikle yapay zekânın ticarete kullanımıyla ilgili olarak ve yalnızca hazır geliştirmelerdir. Herhangi bir geliştirici bir sohbet robotunu bir işletmeye sokmak için bir çözüm sunuyorsa, hizmeti gerçekte kimin sağladığı, hangi üçüncü tarafların dahil olabileceği ve kiminle sözleşme yaptığımız konusunda net bir anlayışa sahip olduğunuzdan emin olmanız gerekir.

**d. Alt Yükleniciler:** Birçok sohbet robotu çözümü, özellikle yapay zekâ kullanırken standart üçüncü taraf araçlarına güvenir. Örneğin IBM'in Watson'ı veya Google'ın Dialogflow'u çözüme güç sağlayabilir. Bu araçlar yararlı olsa da, bir dezavantajı, standartlaştırılmış ürünler oldukları için sağlayıcıların kendi standart terimlerini kullanmakta ısrar etme eğiliminde olmalarıdır. İşletmenin sohbet robotu çözümü ayrı bir üçüncü kişi geliştirici tarafından sağlanıyorsa, hizmeti gerçekte kimin sağladığı, hangi üçüncü tarafların (IBM veya Google gibi) kullanılabilirliği ve kiminle sözleşme yapıldığı konusunda net olunmalı ve titizlik gösterilmelidir. Çözüm sağlayıcısının, yüklenicilerinin standart şartlarına bağlı olması durumunda anlaşabilecekleri konusunda sınırlı olunabileceği unutulmamalıdır.

**e. Yanlış Davranan Sohbet Robotları:** Makine öğrenimi araçlarını kullanan sohbet robotlarının yanlış davrandığı bilinmektedir. Microsoft'tan Tay , 19 yaşındaki Amerikalı bir kızın dil kalıplarını taklit etmek ve genç Twitter kullanıcılarıyla etkileşim kurmak için tasarlanmış masum bir bot olarak tasarlanmıştır. Ancak Tay<sup>8</sup> 24 saat içinde (etkileşimlerinden öğrenerek) cinsiyetçi, ırkçı bir trol haline gelmiştir ve derhal Microsoft tarafından kapatılmıştır.<sup>9</sup> Amazon'un Alexa'sının (sanal asistan) bile bir kullanıcıya "üvey anne babanı öldürmesini" tavsiye ettiği bilinmektedir.

Sohbet robotunun bu tür davranışlarının sonuçlarından kimin sorumlu olduğunu belirlemek önemlidir. Hizmet sağlayıcısı sorumluluk almalı mı yoksa teknoloji makine öğrenimini kullanıyorsa, çıktının gelişimini besleyen verilerin sağlayıcısı olarak işletmenin sorumluluğu mu söz konusu olmalıdır? Her halükârda, çözümün sağlam bir şekilde test edilmesi ve bir düzeyde yerleşik gözetimin olması ve nihayetinde, herhangi bir zararlı etkinliğin artmasını önlemek için bir tehlike olması önem arz etmektedir.

**f. Veri Koruması:** Sohbet robotu çözümünün bir parçası olarak, kişisel verilerin işleniyor olması veya hizmet sağlayıcısının kendi adına kişisel verileri işlemesi büyük olasılıktır. Bu nedenle, KVKK kapsamında, hatta ileri vadede GDPR uyumluluğu konuları dikkate alınmalıdır. Müşteri hizmetleri çözümleri için, işlemenin yasal gerekçelerinin ve GDPR uyumluluğunun sorunsuz bir müşteri deneyimiyle nasıl dengeleneceği göz önünde bulundurulmalıdır. Kişisel verileri işlemek için müşteri onayına güveniliyorsa, bu onay nasıl alınacaktır? İşleme için yasal bir gerekçe olarak "meşru menfaatlere" güvenmek, müşterinizin deneyimine daha az zarar verecek ve yine de uyumlu olacak mıdır?

Adil işleme bilgileri ve şeffaflık ile ilgili olarak, müşterinin dikkatini ilgili işlemeye çekmek için adımlar atılmalıdır. Tüketicinin en azından işlemenin temel amacı, veri denetleyicisinin kimliği ve bireyin hakları gibi temel bilgiler hakkında bilgilendirilmesi gerekliliği söz konusudur. Tüketicinin isteğe bağlı talebi üzerine daha fazla bilgi sunulmalıdır.

### III. Sohbet Robotu Vaka Çalışmasından Kaynaklanan Potansiyel Yasal ve Etik Sorunlar

Sohbet robotları, kullanıcı grubuna uygunluk, veri toplama, veri depolama ve gizliliğin güvenliği, daha sonra verilerin bağlanması, yeniden kullanımın yanı sıra daha geniş hesap verebilirlik soruları, uygulanabilir düzenleyici çerçeveler ve raporlama sorumluluğu gibi çok çeşitli yasal ve etik sorunları gündeme getirir.

Sohbet robotları bir hizmet sunmanın yanı sıra, ticari amaçlar için yararlı olan bir birey hakkında muazzam miktarda veri toplar. Sohbet robotları, insan konuşmasını simüle eden programlardır; veri toplarlar, kalıpları bulurlar. Makine öğrenimi NLP tarafından desteklenenler robotlar, verileri kaydeder, önceden tanımlanmış bir karar mantığıyla yanıt verir ve gelecekteki kalıpları geçmişteki verilerine göre

<sup>8</sup>M J Wolf, K Miller and F S Grodzinsky, 'Why we should have seen that coming' (2017) 47(3) ACM SIGCAS Computers and Society.

<sup>9</sup>[https://en.wikipedia.org/wiki/Tay\\_\(bot\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Tay_(bot)); <https://spectrum.ieee.org/tech-talk/artificial-intelligence/machine-learning/in-2016-microsofts-racist-chatbot-revealed-the-dangers-of-online-conversation>

yansıtır. Bu şekilde, sohbet robotlarının bazen kullanıcıların istek ve ihtiyaçlarını 'anladığı', tahmin ettiği ve yanıtladığı ve bu şekilde kullanıcılarda duygusal bir bağlantı duygusu yarattığı söylenebilir. Belirli kişilerle etkileşimlerin doğası, sohbet robotlarının potansiyel risklerine ve faydalarına yol açar.

Sohbet robotlarının insanlara göre potansiyel avantajları vardır. İnsanların aksine, sohbet robotları gece gündüz çalışabilir ve dinlenme gerektirmez. Maaş, yıllık izin ya da hastalık izni de gerektirmez. Sohbet robotları arızalanırsa yükseltilebilir veya kapatılabilir. Microsoft gibi bazı taraflar bir adım daha ileri giderek, 'Sosyal sohbet robotlarının' cazibesinin sadece kullanıcıların çeşitli isteklerine yanıt verme yeteneklerinde değil, aynı zamanda kullanıcılarla duygusal bir bağlantı kurabilmelerinde de yattığını öne sürüyor.<sup>10</sup> Aslında, kullanıcı tarafından duygusal bir bağlantı kurulması, özellikle savunmasız gruplardan bireylere yardımcı olmak için çok önemli olabilir. Sağlık hizmetlerinde, algılanan bir ilişki, tipik olarak güvene ve karşılıklı anlayışa bağlı olan başarılı bir tedavi için hayati öneme sahip olabilir.

Dahası, araştırmalar utanç verici veya damgalama taşıyan durumlarda, sohbet robotlarının daha geniş bir toplulukta daha fazla kabul görebileceğini göstermektedir. Ancak bu yapılmadan önce, potansiyel yanlış kullanım, ikili kullanım ve potansiyel zarar da dahil olmak üzere bu kullanımdan kaynaklanan riskleri göz önünde bulundurmak önemlidir.

**a. Sohbet robotunu eğitmek için ne yapılmalıdır? Sohbet robotu hangi verileri toplmalıdır? Sohbet robotu hangi verileri depolamalıdır? Nasıl depolamalıdır?**

Genellikle sohbet robotları mevcut veriler üzerinde eğitilir. Hangi verilerin kullanıldığı sohbet robotunun

yanıtlarını şekillendirecek ve veri kümelerinin kapsamlı olmadığı durumlarda kör noktalar ve istenmeyen önyargılar oluşabilir. Ayrıca, sohbet robotlarını kullananlardan hangi verilerin toplandığı, bu verilerin nasıl depolandığı, nerede kullanıldığı ve diğer verilere nasıl bağlandığı hakkında sorular sorulmalıdır. Ham sohbet verileri, meta veriler ve hatta müşteri kullanım davranışı izlenebilir ve diğer çevrimiçi davranışsal verilerle ilişkilendirilebilir. Verilerin kullanımının kullanımdan önce kullanıcıya açıkça belirtilmesi ve hüküm ve koşullara uyulması, sadece yasal sorumluluktan kaçınmak için değil, aynı zamanda kullanıcı tarafından güveni sağlamak için de zorunludur. Ayrıca, hangi verilerin toplanacağını ve her seferinde nasıl kullanılacağını, ayrıca verilerin ne kadar süre ve nerede depolandığını ve başka hangi verilere bağlı olabileceğini veya başka kimlerle paylaşılacağı sorulmalıdır. Bunlar, herhangi bir sohbet robotunun kullanıma sunulmadan veya kullanılmadan önce düşünülmesi gereken sorulardır. Sadece temel gizlilik haklarıyla ilgili etik sorunlar yoktur; birçok yargı alanındaki gizlilik ve veri koruma yasaları, hangi verilerin, özellikle hassas kişisel verilerin, nasıl depolandığına ve bundan yapılabilecek kullanımlara katı sınırlar getirdiğinden, yasal sorunlar da vardır.<sup>11</sup>

**b. Sohbet Robotunun Kullanılacağı Platformlar Nasıl Seçilmelidir?**

Instagram veya Facebook gibi hizmeti sağlamak için kullanılan platform, hizmetin gerektirdiği onaydan bağımsız olarak bu verileri kullanabilir, gizliliği kurallarına uygun davranmayabilir ve kişisel bilgileri paylaşabilir. Bu nedenle; kullanılan platformlar, sohbet robotunun kullanımı sırasında toplanan verileri toplamamalı veya kullanmamalıdır. Mümkünse bu verileri toplamama ve kullanmama garantisi veren platformlardan yazılı taahhütler alınarak platformun kullanımı gerçekleştirilmelidir.

<sup>10</sup> H Shum, X He and D Li, 'From Eliza to Xiaolce: Challenges and opportunities with social chatbots' (2018).

<sup>11</sup> Bkz., Privacy Act 1988 (Cth) and, in the EU, the Regulation (EU) No 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April

2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC [2016] OJ L 119/1 ('General Data Privacy Regulation').

### c. Sohbet Robotu Kullanımının Beraberinde Getireceği Risk ve Hukuki Yükümlülükler Nelerdir?

Otomatik sistemler, tüketiciyi koruma hukuku, kişisel verileri koruma hukuku ve insan hakları hukukuna ilişkin mevcut yasalara uymak zorundadır. Buna ek olarak, başka yasal sorunlar veya sorumluluklar da ortaya çıkabilir.

Sohbet robotlarına yapılan beklenmedik açıklamalar farklı sorunlara yol açmaktadır. Hizmet sağlayıcıları, sohbet robotlarıyla ilişki olarak algıladıkları şeyi geliştirebilir ve bir insana açıklanırsa, rapor etmek için belirli yasal yükümlülükleri beraberinde getirecek bilgileri açıklayabilirler. Aynı yükümlülüğün denetimsiz bir sohbet robotu için geçerli olup olmadığı açık değildir, ancak etik yükümlülükler kanaatimizce aynı yükümlülüklerin doğmasına yol açacaktır ve bunun yapılmaması yasal riskleri beraberinde getirecektir. Bu sebeple; sohbet robotunun kullanımına başlanmadan önce tüm yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesi, ileride doğması muhtemel yasal sorunlara engel olabilecektir.

### d. Sohbet Robotu Kullanılırken Veri Kullanımı, Veri Depolanması veya Veri Aktarımı Söz Konusu İse Ne Gereklidir?

Bir sohbet robotu ne kadar çok veri toplarsa, hackerların hedefi olma olasılığı da o kadar artacaktır. İletişime, programa veya veri tabanının kendisine bağlı belgeler saldırıların veya sızıntıların hedefi olabilirler. Siber suçlular bu verilerin çalmak ve kendi çıkarları için kullanılmak isteyebilirler. Bu nedenle; herhangi bir veri aktarımı için en üst düzeyde siber güvenlik sağlanması gerekecektir.

### e. Sohbet Robotunun Kullanımına son verilmesinin İstenmesi Durumunda Ne Yapılmalıdır? Sohbet Robotu Kullanılmaya Bağlanmadan Önce Alınabilecek Tedbirler Var Mıdır?

Bir sohbet robotunun emekliliği ile ilgili soruların dikkate alınması gerekir. Nasıl kaldırılacak? Eğer sohbet robotu verileri sakladıysa, bu verilerden

hangileri uzun vadeli olarak saklanacak? Sohbet robotu ne ile değiştirilecek ve kullanıcılara nasıl bildirilecek? Mevcuttaki sohbet robotlarını korumak, güncellemek veya kullanımını sonlandırmak için işletmelerin stratejilerini önceden belirlemeleri ve bunun için bütçe ayırmış olmalarında fayda olacaktır.

## IV. Sonuç

Yapay Zekâ Teknolojisinin her geçen gün ilerlemesinin bir yansıması olarak sohbet robotları, kullanıcı tercihlerini öğrenme konusunda kendini geliştiriyor ve kullanıcı iletişiminin ne anlama geldiğini doğru bir şekilde anlayarak iletişim kuruyor. Bunun bir sonucu olarak; günümüzde işletmeler, sohbet robotları sayesinde daha çok müşterisine ulaşım imkanına sahip. Daha çok müşterisine ulaşabilen bu işletmeler, müşterisinin neye ihtiyacı olduğunu belirleme ve ardından bu ihtiyacı karşılamaya yönelik atma süreçlerinde hızlanma sağladı.

İşletmelerin sohbet robotlarını kullanırken dikkat etmesi gereken temel prensipler ise şu şekilde sıralanıyor; sohbet robotu hizmeti sağlayıcıları ile akdedilecek sözleşmeleri türü, sözleşmenin süresi, sohbet robotuna ilişkin fikri mülkiyet haklarının kimde olacağı, sözleşmelerdeki üçüncü taraf seçimi, yanlış davranan sohbet robotlarının sorumluluğu ve sohbet robotları sayesinde toplanan verilerin korunması.

Sohbet robotlarının kullanımına başlanmasıyla beraber de cevaplanması gereken başka sorular da akla geliyor. Sohbet robotlarının eğitiminin nasıl sağlanacağı, sohbet robotlarının hangi verileri toplayacağı ve hangi verileri nasıl depolayacağı, sohbet robotunun kullanılacağı platformun nasıl seçileceği, sohbet robotu kullanımının beraberinde getireceği risk ve hukuki yükümlülüklerin neler olduğu, sohbet robotunun kullanımına son verilmesinin istenmesi durumunda nelerin yapılması gerektiği ve sohbet robotu kullanılmaya bağlanmadan önce alınabilecek tedbirlerin neler olduğu bunların bir kısmını oluşturmaktadır.

**Bu Ay Neler Yaptık?****Ayşegül Sivri****❖ 6 Temmuz 2021**

İstanbul Barosu, Bilişim Hukuku Komisyonu, Yapay Zekâ Çalışma Grubu olarak Avrupa Konseyi Yapay Zekâ ile ilgili Ad Hoc Komitesi'ne (CAHAI) gözlemci statüsünde yaptığımız başvuru kabul edildi. İstanbul Barosu adına çalışmalara katılarak sunum yapma fırsatını elde ettik.

**❖ 14 Temmuz 2021**

Son grup içi eğitimimiz olan; Hakim Hasan Kadir Yılmaztekin tarafından Yapay Zekâ Çağında Hukuk adlı eğitimimizin notları baro internet sitesinde yayımlandı.

<https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/komisyonlar/yzcg/haziranegitimnotlari.pdf>

**❖ 18 Temmuz 2021**

Kadir Has Lit Lab ile ortaklaşa hazırladığımız Hukuk Teknolojileri ve Kullanım Alanları adlı infografiğimiz yayımlandı.

[https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/komisyonlar/yzcg/yzcg\\_infografik\\_hukukteknolojileri.pdf](https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/komisyonlar/yzcg/yzcg_infografik_hukukteknolojileri.pdf)

**❖ 29 Temmuz 2021**

Yapay Zekâ Çalışma Grubumuzun blog sayfası baro internet sitesinde açıldı. Bu ayki blog yazısı grup üyelerimizden Beril Çubukçu tarafından kaleme alındı.

[https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/komisyonlar/yzcg/yzcg\\_hukukibakisblog.pdf](https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/komisyonlar/yzcg/yzcg_hukukibakisblog.pdf)

**İSTANBUL BAROSU**

**Bilişim Hukuku Komisyonu**

**Yapay Zekâ Çalışma Grubu**

*Yapay Zekâ Çağında Hukuk*

*2021*

---

**Hazırlayan Bülten Ekibi**

*Av. Selin Çetin*

*Av. Kübra İslamoğlu Bayer*

*Av. Ayça Vesile Aslanoğlu*

*Av. Ece Gökçe*

*Ayşegül Sivri*